

TALE VED OLSOKSTEVNET PÅ STIKLESTAD

Det er en stor glede for meg å kunne hilse Olsokstevnet fra Regjeringen.

Slaget på Stiklestad er en storhending i vårt folks historie. Det har satt dype spor. Slaget her og det som senere fulgte ble felleseie. Det samlet vårt folk - selv om det tok lang tid. For her står vi overfor en langvarig prosess. Gamle seder der ætt sto mot ætt, der blodhevn hersket og makt var rett, ble etter hvert avløst av en livsform med nye idealer. En endring som

2.

ikke skjedde med ett slag. Mye av den gamle kultur levde videre i lange tider, nokså upåvirket av det nye. Men selv om det var - og er -en kløft mellom idealet og hverdagens virkelighet, så står slaget på Stiklestad som innledningen til noe nytt, til nye former i vårt samfunnsliv.

Olsokstevnet her på Stiklestad samler hvert år et imponerende antall besøkende fra hele landet. Det viser at vi som folk har kontakt med våre historiske røtter, at vi har en identitet som lever. Dette er viktig for alle folk. For et lite folk er det livsviktig. Den tekniske utviklingen vil snart gi oss muligheten til å ta inn fjernsyn fra en rekke land. Videoteknikken og

datarevolusjonen kan langt på vei oppheve avstandene mellom alle land og folk.

For å møte denne utviklingen på en god måte, må vi kjennes ved vårt eget: vår historie, vårt språk, vår kultur i vid forstand. Vi må bygge videre på vårt eget grunnlag for å bli aktive og kritiske deltakere i det som skapes i andre land, ut fra andre historiske og sosiale forutsetninger enn de som er våre egne.

Olav Haraldson var et barn av sin tid. Han hadde sine laster. Dagens historikere gir ham få kristne trekk. Olaav kjempet for makt. Det ligger en dyp motsigelse i dette å være frem fredens evangelium med sverdet. Så

hendte også det at bæreren av den gode sak led nederlag. Men nettopp i nederlaget lå seieren gjemt.

Olav Haraldson er blitt kalt folkekirkens grunnlegger i Norge. Siden hans tid har vi hatt et nært forhold mellom stat og kirke. Om dette vet vi at meningene har vært delte. Til dels har det også vært strid. Gjennom det siste tiåret har vi hatt en ny og omfattende debatt om forholdet mellom stat og kirke. Organisasjoner, organer og enkeltpersoner har gitt uttrykk for sine syn. Konklusjonen var klar: Statskirken står sterkt i vårt folk - så sterkt at Regjeringen og senere Stortinget kom til at ordningen skal opprettholdes for den tid vi med rimelighet kan se fremover.

Det er også enighet om at det er ønskelig og nødvendig med reformer. Debatten om kirkens stilling i vårt land vil ikke stanse opp. Vi må leve med visse spenninger. Kirken vil fremme sitt budskap uavhengig av de lover mennesker gir. På den andre siden kan ikke samfunnet avstå fra å kreve respekt for de lover og ordninger som er vedtatt med generell gyldighet.

Kirken og kirkens folk kan ikke skaffes noe fristed for seg selv - som er avsondret og utenfor samfunnsutviklingen. Vi ønsker en åpen folkekirke, en varm og romslig folkekirke som møter folk slik de er, der de er.

Vi lever i en tid med dramatiske endringer, med harde motsetninger og bitter strid i mange land. Det er mange som ønsker en kirke som går inn i sin tid på de lidendes, de sultnes, de fattiges og de undertryktes side i landet og verden, som kirkeministeren sa det ved jubileet her i fjor. I vanskelige tider skal kirken gi veiledning om rett og galt. I nåtid og fremtid skal kirkens plass være på rettens og rettferdighetens side.

Vårt folk har en lykkelig historie når vi ser den i et internasjonalt perspektiv. Vi griper verken til sverd eller spyd når det er meningsforskjell. Om vi ikke kan takke Olavs person for det, kan vi kanskje takke Olavs idé. Slaget på Stiklestad står som en milepæl i utviklingen

av en enhetlig rettsstat i vårt land. Det tok mange hundre år å utvikle det som er en kjerne i vår kultur og samfunnsordning: folkestyret og rettssikkerheten. På dette grunnlag har vi i Norge bygd opp et samfunn som på mange måter er enestående i verden. Vi har skapt bedre og jevnere levekår enn i noe annet land. Vi har fred mellom folkegruppene. Retten har avløst makten i forholdet mellom mennesker.

Men slik er det enda ikke mellom folkene. Her ser vi det fortvilete gapet mellom det mulige og ønskelige - og den brutale virkeligheten. Det skaper frustrasjon, men må ikke gjøre oss handlingslammet.

Den gjenstridige virkeligheten er skapt av mennesker - da står det også i vår makt å endre den. Det er mer enn to tusen år siden grekerne formulerte noen av de første tanker om en folkenes rett, der forholdet mellom statene skulle bygge på rettens og ikke på maktens grunn. Men enda er det langt igjen før dette er en realitet. Mellom nasjonene er det enda maktens språk som føres. Der ser vi klare drag av anarki. De sterke tar seg til rette på de svakes bekostning.

Mellom nasjonene hersker ingen selvfølgelig rettssikkerhet. Dette er også grunnlaget for den absurde situasjon at det brukes langt større ressurser på å smi våpen enn til hjelp for de fattige land - for å bekjempe menneskenes evige fiender: sult, nød og sykdom.

Vi bærer en rik arv fra Stiklestad og den samfunns-
utviklingen som fulgte deretter. Den verdigste måten å
bære denne arven på, er å kjempe for freden og retts-
sikkerheten mellom folkene. Bare gjennom en internasjonal
rettsorden kan vi gjøre oss håp om en fremtid for det
norske folk og for alle andre verdens folk. La det være
det ønske og løfte vi gir hverandre ved dette minnerike
stevne: at vi skal kjempe for at retten avløser makten
på vår jord.